

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4
“GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”

กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ The process of school administration to quality schools

นภัศพรพรรณ มนทอง
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail: s64561802019@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ การบริหารสถานศึกษาเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนผู้เรียนให้ก้าวไปสู่สังคมที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ความก้าวหน้าของสถานศึกษาต้องอาศัยกระบวนการการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การทำงานนั้นเป็นระเบียบแบบแผน ส่งผลให้สถานศึกษานั้นประสบผลสำเร็จตามนโยบายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ กระบวนการบริหารสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานของสถานศึกษาตั้งแต่ บุคลากรภายในโรงเรียนเรียน นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับโอกาสและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้ทั้งนั้นสถานศึกษาต้องนำกระบวนการบริหารไปปรับใช้ในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นต้น เพื่อให้สถานศึกษานั้นก้าวเข้าสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างเป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอกอีกด้วย

คำสำคัญ: กระบวนการ, การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนคุณภาพ

Abstract

This article aims to study about the administration of educational institutions to quality schools. School administration is a crucial part of driving learners towards a quality society. and effective However, the advancement of educational institutions requires the process of educational institution administration. to make the work orderly as a result, the educational institution is successful in accordance with the policies or objectives that have been set. educational institution administration process Therefore, it is very important to lay the foundation of the school since Personnel within the school, students, community and other relevant agencies in order to receive opportunities and other facilities for the development of educational institutions. However, educational institutions must apply positive management practices in every aspect, such as the quality of learners. Teaching Education Management and the development of learning communities, etc., in order for the educational institution to step into a standard quality school and be accepted by outsiders as well.

Keywords: The process, The Educational Institute Administration, quality school

บทนำ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็วในทุกๆด้าน ทั้งทางวิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศพร้อมทั้งยังเกิดโรคอุบัติใหม่เพิ่มขึ้นอีกมากมาย ซึ่งเราไม่สามารถปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้เลยว่าจะไม่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และที่สำคัญด้านการจัดการศึกษาที่เป็นตัวบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้าของประเทศอย่างมาก (ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ภายใต้สถานการณ์ต่างๆการศึกษาต้องเดินหน้าอย่างต่อเนื่องอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติในมาตรา 22 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ทั้งนี้สถานศึกษาต่างเป็นที่จับตามองของผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อ ทำให้โรงเรียนแต่ละแห่งต้องสร้างจุดแข็งภายในองค์กร เพื่อเป็นจุดที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความไว้วางใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นตัวกระตุ้นให้สถานศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง และช่วยเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ซึ่งให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาบัญญัติในมาตรา 39 ว่าด้วยการกำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) การกระจายอำนาจดังกล่าว ทำให้สถานศึกษาทุกสถานศึกษาเกิดความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตามนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา แต่จากความคล่องตัวดังกล่าวของสถานศึกษานั้น

จากการเก็บข้อมูลและสำรวจสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาที่ตามมานั้น พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กได้ประสบปัญหาให้หลายด้าน เช่น ด้านการจัดการศึกษา ด้านคุณภาพของบุคลากร ด้านปัจจัยในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ด้านการจัดการศึกษา ปัจจัยที่สำคัญในการจัดการศึกษาคือ ผู้เรียน ปัจจุบันการเกิดภายในประเทศมีจำนวนลดน้อยลง(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อห้องเรียน ต่ำกว่ามาตรฐาน ด้านคุณภาพของบุคลากร ครูผู้สอนมีการขาดทักษะวิทยาการใหม่ๆในการจัดการเรียนการสอน การสอนในสภาพครูไม่ครบชั้นเรียน และครูไม่มีเวลาในการจัดการเรียนการสอน เพราะมีภารกิจที่นอกเหนือจากงานงาน และด้านปัจจัยในการพัฒนาการศึกษา เงินทุนสนับสนุนต่างๆ รัฐจะมีการ

จัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้กับสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นเงินในการพัฒนาและค่าสาธารณูปโภคอื่นๆ แต่ทั้งนี้ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการจัดสรรในหลายจุดน้อยลง อาทิ การจัดสรรบุคลากร งบประมาณ สิ่งก่อสร้าง วัสดุ และครุภัณฑ์ลดน้อยลงไปด้วย ทำให้เกิดสภาพต่างๆ ตามมา อาคารชำรุด ทรุดโทรม ด้วยปัจจัยในหลายๆ ด้านในการจัดการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อเป็นอย่างมากขาดคุณภาพในการจัดการศึกษาผู้เรียนได้รับการศึกษาไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควรจะได้รับ

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านคุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วมจึงได้กำหนดนโยบายให้มีการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งหมายถึง โรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการศึกษาในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาการพัฒนาสื่อวัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย(อุษณีย์ สีแก้วตุ้ 2561) เพื่อให้ได้ผลผลิต คือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงตามมาตรฐานที่กำหนด เมื่อผู้เรียนมีศักยภาพที่เพิ่มมากขึ้นประสิทธิภาพของผู้เรียนก็จะดียิ่งขึ้นตามไปด้วย

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจในการศึกษากระบวนการการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและสร้างโรงเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

การบริหารสถานศึกษา

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่สำคัญคือผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ และมีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สิริญา ศิริประโคน (2561) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องทำเป็นกระบวนการโดยกลุ่มบุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นั้นก็คือการพัฒนาสมาชิกหรือผู้รับบริการทางการศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สังคมต้องการและเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสามารถนำองค์กรให้อยู่รอดต้องกำหนดแผนงานวิธีการตลอดจนขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบโดยพึงพิงงบประมาณจากรัฐที่มีไม่มากนักความประหยัดใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าทั้งคน เงิน เวลา และทรัพยากรอื่น เพราะถ้าระบบบริหารภายในสถานศึกษาไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงานได้ ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ และอุษณีย์ สีแก้วตุ้ (2561) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่จัดดำเนินการทางการศึกษาที่ประกอบไปด้วย การวางแผนดำเนินการบริหารโรงเรียน การจัดดำเนินการเกี่ยวกับ

ทรัพยากรทางการศึกษา การจัดการทรัพยากรภายในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผล การสร้างขวัญและกำลังใจผู้ปฏิบัติงานการประสานงานตลอดจน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

กล่าวโดยสรุป “การบริหารสถานศึกษา” หมายถึง การดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายทางด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และบุคลากรภายนอก ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร

ในบทความนี้ผู้เขียนได้เลือกแนวคิดและทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหาร ดังนี้

กุลิก และเออร์วิค (Gulick & Unvick, 1973 : 13 อ้างอิงใน พันวนา พัฒนาอุดมสินค้า 2557 : 11) ได้กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารว่าประกอบด้วยกระบวนการบริหาร 7 ประการด้วยกัน โดยเรียงด้วยอักษรย่อตัวต้นของคำว่า POSDCORB ดังนี้

1. Planning หมายถึง การวางแผนหรือวางโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ พร้อมด้วยวางแผนวิธีปฏิบัติ วัตถุประสงค์ประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ
2. Organizing หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงการของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือของตำแหน่งต่างๆของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อประสานสัมพันธ์กัน ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันไป
3. Staffing หมายถึง การบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน ตั้งแต่การแสวงหา การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรมและพัฒนา การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้นลดขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากตำแหน่งงานรวมทั้งการธำรงรักษาสภาพการทำงานที่ดีให้มีอยู่ตลอดไป
4. Directing หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ หลังจากได้วิเคราะห์และพิจารณารายงานโดยรอบคอบแล้วรวมทั้งการติดตามและให้มีการปฏิบัติงานตามคำสั่งนั้น ๆ ในฐานะที่ผู้บริหารเป็นผู้นำ หรือผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน
5. Co-ordinating หมายถึง การประสานงานหรือสื่อสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆภายในองค์กรให้เข้ากันได้ เพื่อให้งานเดินและเกิดประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน ทำให้ทุกหน่วยงานประสานกลมกลืนกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักขององค์การร่วมกัน
6. Reporting หมายถึง การเสนอรายงานให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบต่าง ๆ ทราบความเคลื่อนไหวความเป็นไปเป็นระยะ ๆ ทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบความก้าวหน้าของงานของตนอยู่เสมอ การเสนอรายงานจำเป็นต้องมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน มีการวิจัย การประเมินผล และมีการตรวจสอบเป็นระยะๆ เพื่อการปรับปรุงได้ทันที หรือการพัฒนาในอนาคต
7. Budgeting หมายถึง การจัดทำงบประมาณการเงิน การวางแผน หรือโครงการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

เพ็ญพิศ ผาพองยุ่น (2560) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหาร ซึ่งการบริหารจัดการนั้น ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Co-ordinating) การรายงาน (Reporting) และการจัดทำงบประมาณ (Budgeting)

เอ็ดเวิร์ด เดมมิ่ง (Edwards Deming อ้างอิงใน ณรงค์ อภัยใจ 2560 : 18 – 19) ได้เสนอขั้นตอนการบริหารงานคุณภาพ "วงจรเดมมิ่ง" (Deming Cycle) เป็นกระบวนการบริหารงาน หรือการจัดระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามเป้าหมายกำหนดซึ่งให้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การจัดทำและการวางแผน (Plan)
 - 1.1 ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนแล้วกำหนดหัวข้อควบคุม
 - 1.2 กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุให้แก่หัวข้อควบคุมแต่ละข้อ
 - 1.3 กำหนดวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
2. การปฏิบัติตามแผน (Do)
 - 2.1 หาความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการนั้น
 - 2.2 ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนด
 - 2.3 เก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของหัวข้อควบคุม
3. การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล (Check) ประกอบด้วย
 - 3.1 ตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐานหรือไม่
 - 3.2 ตรวจสอบว่าค่าที่วัดได้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่
 - 3.3 ตรวจสอบว่าหัวข้อควบคุมได้ตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่
4. กำหนดมาตรฐานแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะที่ทำให้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (Act)
 - 4.1 ถ้าการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐาน ก็หามาตรการแก้ไข
 - 4.2 ถ้าผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ก็ค้นหาสาเหตุและแก้ไขที่ต้นตอเพื่อมิให้เกิดปัญหาซ้ำ
 - 4.3 ปรับปรุงระบบการทำงานและเอกสารวิธีการทำงานมาตรฐาน

ขึ้นอีก

เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol 1996 อ้างอิงใน อุดุลย์ กองสัมพันธ์ 2557 : 27 – 28) เสนอองค์ประกอบของการบริหาร (element of management) 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (planning) ซึ่งได้แก่ การกำหนดภาพในอนาคตที่องค์กรต้องการจะบรรลุและวิธีการในการดำเนินการให้ประสบผล การวางแผนจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีความเป็นเอกภาพ (unity) มีความต่อเนื่อง (continuity) มีลักษณะยืดหยุ่น (flexible) และมีความกระชับและชัดเจน (precision) การวางแผนจะมีความเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์อนาคตขององค์กร

2. การจัดรูปงานหรือการจัดองค์การ (organizing) องค์ประกอบในเรื่องการจัดองค์การเป็นการพิจารณาแบ่งงานภายในหน่วยงานว่าใครควรทำอะไร ในองค์การควรจะประกอบด้วยหน่วยงานย่อยอย่างน้อยเพียงใด และแต่ละหน่วยงานย่อยควรจะ ทำหน้าที่ใดจึงจะทำงานในองค์การบรรลุผล
3. การสั่งการ (command) ได้แก่ การกำหนดหรือการมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการตามที่ต้องการได้ ผู้ที่สั่งการจะต้องมีความรู้ในเรื่องของคน สามารถจัดการหรือขจัดผู้ที่ไร้ความสามารถออกไปจากองค์กรได้ สามารถยกตัวอย่างที่เห็นชัด สามารถสรุปการทำงานที่ผ่านมาได้ และไม่หมกมุ่นอยู่กับรายละเอียดมากนักมีความสามารถในการเชื่อมการทำงานและบุคคลเข้าด้วยกัน
4. การประสานงาน (co-ordination) เป็นการสร้างความกลมกลืนในการปฏิบัติงานขององค์การให้ทุกส่วนในองค์การทำงานเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดเป้าหมายตามที่ต้องการโดยการเชื่อมกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การเข้าด้วยกันเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การ
5. การควบคุม (control) ได้แก่ การตรวจสอบการดำเนินการขององค์การให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การควบคุมจะเป็นหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนอย่างชัดเจน การควบคุมจะมุ่งพิจารณาถึงข้อผิดพลาดและจุดอ่อนที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง

โรงเรียนคุณภาพ

ณิชา คงรัตน์ (2559) ได้กล่าวว่า โรงเรียนคุณภาพ หมายถึง โรงเรียนที่ปราศจากมลพิษทางสังคม ปลอดภัยปลอดดีเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมด้านทรัพยากรวัสดุ เทคโนโลยี งบประมาณและทรัพยากรบุคคล มีการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ จนทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ มีความสุขอยู่ในสังคม และพร้อมจะเอื้อเฟื้อต่อสังคมอีกทั้งครู อาจารย์มีความรักใคร่สามัคคีเอื้ออาทรต่อเพื่อน ครูและศิษย์ ที่สำคัญสามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์ และโซซิดา สลักคำ (2561) โรงเรียนคุณภาพดี คือ โรงเรียนที่สามารถเพิ่มพูนผลการเรียนของนักเรียนได้โดดเด่นกว่าโรงเรียนอื่นที่มีทรัพยากรใกล้เคียงกันและสอนนักเรียนกลุ่มเดียวกัน โดยผลการเรียนครอบคลุมทั้งทัศนคติการเรียนรู้ (Attitude) ทักษะสำคัญ (Skill) และความรู้ (Knowledge) หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง โรงเรียนเหล่านี้สามารถจัดการการเรียนรู้และการบริหารที่ดีที่สามารถยกระดับผลการเรียนรูของนักเรียนได้

กล่าวโดยสรุป “โรงเรียนคุณภาพ” หมายถึง สถานศึกษาที่มีคุณภาพ และศักยภาพที่ดี มีการบริหารจัดการภายในและภายนอกสถานศึกษาที่ดี มุ่งมั่นให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง พัฒนาผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลายตามความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

คุณลักษณะของโรงเรียนคุณภาพ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดและความหมายไว้ดังนี้

ณิชา คงรัตน์ (2559) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของโรงเรียนคุณภาพ หมายถึง การมีวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ กระบวนการกำหนดนโยบาย ระบบการเรียนการสอนเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีโปรแกรมเรียนที่หลากหลาย จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สร้างบรรยากาศที่ดี โดยมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากร เน้นการพัฒนาบุคลากร ความเป็นผู้นำผู้ตามโอกาสอันควรส่งเสริมสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

Sergiovani (2001) ได้กล่าวถึง ลักษณะของโรงเรียนที่มีคุณภาพสูง 13 ประการ ประกอบด้วย 1) มีการวางแผนด้านหลักสูตร 2) ผ่านความเห็นชอบต่อหลักสูตรของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน 3) เกณฑ์จบหลักสูตรที่อยู่ในระดับสูง 4) การส่งเสริมวิชาการที่มากกว่ามาตรฐาน 5) มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) อัตราการมาเรียนของนักเรียนสูงและการออกกลางคันต่ำ 7) งบประมาณสำหรับนักเรียนมีอัตราสูง 8) สัดส่วนนักเรียนต่อครุต่ำ 9) ห้องสมุดและสื่อการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ 10) สภาพทางกายภาพของโรงเรียนที่ดึงดูดใจ 11) ครูมีความรู้ดีเยี่ยม 12) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีความเอาใจใส่ 13) มีการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ

Purkey (1983) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับโรงเรียนคุณภาพไว้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านการเรียนการสอน 2) มีหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายและ ได้รับการวางแผนไว้อย่างดี 3) เป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจนและมีความคาดหวังสูง 4) การทำงานตรงตามเวลา 5) สำนึกถึงความสำคัญของการบรรลุผลสำเร็จด้านวิชาการ 6) บรรยากาศที่เป็นระเบียบเรียบร้อย 7) มีสำนึกความเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 8) การพัฒนาบุคลากร 9) ส่งเสริมสวัสดิการและความมั่นคงกับบุคลากร 10) มีระบบการวางแผนแบบมีส่วนร่วม 11) การบริหารงานแบบกระจายอำนาจ 12) ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม 13) การได้รับการสนับสนุนโดยตรง

Rutter (1979) เห็นว่า องค์ประกอบความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนควรมีดังนี้ คือ 1) การกำหนดค่านิยม ความคาดหวัง และมาตรฐานของโรงเรียน 2) การบริหารห้องเรียนที่ดี 3) การสอนของครูและกำหนดความคาดหวังที่สูง 4) ครูที่เป็นแบบอย่างที่ดี 5) ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกต่อนักเรียน 6) สภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับนักเรียนและครู 7) การมอบหมายความรับผิดชอบให้กับนักเรียน 8) ผลสำเร็จของนักเรียน 9) มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบหรือองค์กำหนดของโรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วยมาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านบริหารจัดการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

บทสรุป

การบริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และบุคคลภายนอก ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา การจะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้นั้น ต้องอาศัยกระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะวางกรอบการบริหารอย่างไรให้สถานศึกษาก้าวสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างมีศักยภาพ กระบวนการบริหารที่ดีมีหลากหลายแนวคิด และทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการบริหาร POSDCORB ทฤษฎีการบริหาร Edwards Deming และทฤษฎีการบริหารของ Henri Fayol ซึ่งกระบวนการบริหารต่างๆ เป็นการบริหารที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่โรงเรียนคุณภาพ ซึ่งโรงเรียนคุณภาพที่ดีต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีการกำหนดจุดมุ่งหมายสถานศึกษาที่ชัดเจน มีกระบวนการบริหารโรงเรียนที่หลากหลายรองรับทุกการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ ครูผู้สอนมีศักยภาพที่ดี ผู้เรียนมีความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เช่น ชุมชน ภาครัฐ และเอกชน เป็นต้นในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2550). **นวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก 2550**. สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ
- ณรงค์ อภัยใจ. (2560). **รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ณิชา คงรัตน์. (2559). **การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อยกระดับโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในกลุ่มจังหวัดการศึกษาท้องถิ่นที่ 18 สู่โรงเรียนคุณภาพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พินวนา พัฒนาอุดมสินค้า. (2557). **รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เพ็ญพิศ ผาพองขุน. (2560). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ**. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสันตพล.
- ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์ และโซซิดา สลักคำ. (2561). **การขยายผลโรงเรียนคุณภาพดีในประเทศไทย : บทสำรวจและข้อเสนอเบื้องต้น**. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพฯ
- สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). **การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4

“GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”

- สิรินญา ศิริประโคน. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัด
การศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมชุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อดุลย์ กองสัมฤทธิ์. (2557). การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน :
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. ปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อุษณีย์ สีแก้วตุ้. (2561). โมเดลสมการ โครงสร้างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผล
ต่อโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Purkey, S. C., & Smith, M. S. (1983). *Effective schools: A review*. *Elementary School Journal*,
83, 427-52
- Rutter, M. (1979). *Fifteen thousand hours: Secondary schools and their effects on
children*: Harvard University Press.
- Sergiovanni, T. J. (2001). *The principalship: A reflective practice perspective*.
(4 th ed.). Boston: Allyn and Bacon.